

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU (neljas koda) ARVAMUS 1/20
16. juuni 2022

ELTL artikli 218 lõike 11 alusel antud arvamus – Arvamusedaotlus –
Ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu – Artikkel 26 – Vaidluste lahendamise kord –
Vastuvõetavus

Arvamuse menetluses 1/20,

mille ese on 2. detsembril 2020 ELTL artikli 218 lõike 11 alusel Belgia Kuningriigi esitatud arvamusedaotlus,

EUROOPA KOHUS (neljas koda)

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi (ettekandja) ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Belgia valitsus, esindajad: S. Baeyens, J.-C. Halleux, C. Pochet ja M. Van Regemorter,
- Tšehhi valitsus, esindajad: K. Najmanová, H. Pešková, M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja D. Klebs,
- Kreeka valitsus, esindajad: K. Boskovits ja G. Karipsiadis,
- Hispaania valitsus, esindajad: S. Centeno Huerta, A. Gavela Llopis ja J. Ruiz Sánchez,
- Prantsuse valitsus, esindajad: A. Daniel ja W. Zmamta,
- Horvaatia valitsus, esindaja: G. Vidović Mesarek,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Garofoli,
- Leedu valitsus, esindajad: K. Dieninis ja R. Dzikovič,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja K. Szíjjártó,

- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja J. M. Hoogveld,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Sloveenia valitsus, esindaja: N. Pintar Gosenca,
- Slovakkia valitsus, esindaja: B. Ricziová,
- Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: B. Driessen ja A. Lo Monaco,
- Euroopa Komisjon, esindajad: L. Armati, O. Beynet, F. Erlbacher, M. Kellerbauer, T. Maxian Rusche ja R. Vidal Puig,

olles ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on andnud järgmise

arvamuse

- 1 Belgia Kuningriigi esitatud taotlus Euroopa Kohtult arvamuse saamiseks on sõnastatud järgmiselt:
„Kas ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu on kooskõlas aluslepingutega ning eelkõige ELL artikliga 19 ja ELTL artikliga 344,
 - kui nimetatud lepingu artiklit 26 saab tõlgendada nii, et vaidluste lahendamise korra liidusisene kohaldamine on lubatav;
 - kui nimetatud lepingu artiklit 26 tuleb tõlgendada nii, et vaidluste lahendamise korra liidusisene kohaldamine on lubatav, ning nimetatud lepingus ja eelkõige kavandatava lepingu artiklis 1 sisalduvates investeeringu mõiste ja investori mõiste määratlustes ei ole sätestatud selget erinormi ega eraldusmisklauslit, mis näeks ette, et nimetatud artikli 26 üldkorda liikmesriikide vahel ei kohaldata?“

Õiguslik raamistik

- 2 Energiaharta leping, mis kirjutati alla Lissabonis 17. detsembril 1994 (EÜT 1994, L 380, lk 24; ELT eriväljaanne 12/01, lk 199), kiideti Euroopa ühenduste nimel heaks nõukogu ja komisjoni 23. septembri 1997. aasta otsusega 98/181/EÜ, ESTÜ, Euratom, mis käsitleb energiaharta lepingu ning energiakasutuse tõhustamist ja sellega seotud keskkonnaküsimusi käsitleva energiaharta protokollis sõlmimist Euroopa ühenduste poolt (EÜT 1998, L 69, lk 1; ELT eriväljaanne 12/02, lk 24). See leping koosneb preambulist ja kaheksast osast, mille hulgas on I osa „Mõisted ja eesmärk“, mis sisaldab selle lepingu artikleid 1 ja 2, ning V osa „Vaidluste lahendamine“, mis sisaldab lepingu artikleid 26–28.
- 3 Energiaharta lepingu artiklis 1 „Mõisted“ on selle lepingu tähenduses määratletud hulk mõisteid, mille hulgas on selle artikli punktides 6 ja 7 „investeering“ ja „investor“.

4 Energiaharta lepingu artiklis 26 „Investori ja lepinguosalise vaheliste vaidluste lahendamine“ on sätestatud:

„1. Lepinguosalise ning teise lepinguosalise investori vaidlused viimase investeeringute üle esimese territooriumil, mis on seotud esimesepoolse III osas sätestatud kohustuste väidetava rikkumisega, lahendatakse võimaluse korral vastastikusel kokkuleppel.

2. Kui nimetatud vaidlusi ei ole võimalik vastavalt lõike 1 sätetele lahendada kolme kuu jooksul alates ühe vaidluspoole vastastikuse kokkuleppe sõlmimise ettepanekust, võib vaidluspooleks olev investor otsustada edastada selle lahendamiseks:

a) vaidluspooleks oleva lepinguosalise üld- või halduskohtule;

b) vastavalt mis tahes kehtivale eelnevalt kokku lepitud vaidluste lahendamise korrale;

või

c) vastavalt käesoleva artikli järgmistele lõigetele.

3. a) Iga lepinguosaline annab käesolevaga tingimusteta nõusoleku vaidluste allutamiseks rahvusvahelisele vahekohtu- või lepitusmenetlusele kooskõlas käesoleva artikli sätetega, välja arvatud üksnes punktides b ja c nimetatud juhtudel.

[...]

4. Kui investor otsustab edastada vaidluse lahendamiseks lõike 2 punkti c alusel, annab ta lisaks kirjaliku nõusoleku vaidluse edastamiseks:

a) i) investeeringuvaidluste lahendamise rahvusvahelisele keskusele, mis loodi Washingtonis 18. märtsil 1965. aastal allakirjutamiseks avatud riikide ja teiste riikide kodanike investeeringuvaidluste lahendamise konventsiooniga (edaspidi „ICSID konventsioon“), kui lepinguosaline, kust investor pärit on, ning vaidluspooleks olev lepinguosaline on mõlemad ICSID konventsiooniga ühinenud;

või

ii) investeeringuvaidluste lahendamise rahvusvahelisele keskusele, mis loodi punkti a alapunktis i nimetatud konventsiooni alusel, kooskõlas sekretariaadi protseduuride korraldamise lisavõimalusi reguleerivate eeskirjadega (edaspidi „lisavõimaluste eeskirjad“), kui üksnes lepinguosaline, kust investor pärit on, või üksnes vaidluspooleks olev lepinguosaline on ühinenud ICSID konventsiooniga;

b) ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni vahekohtueeskirjade (edaspidi „UNCITRAL“) alusel määratud ainsale vahekohtunikule või ad hoc vahekohtule;

või

c) vahekohtumenetluseks Stockholmi kaubanduskoja vahekohtuinstituudile.

[...]“.

5 Energiaharta lepingu artikli 34 „Energiaharta konverents“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Lepinguosalised tulevad korrapäraselt kokku energiaharta konverentsil (edaspidi „harta konverents“), kus igal lepinguosalisel võib olla üks esindaja. Korralised koosolekud toimuvad harta konverentsi poolt kindlaksmääratud ajavahemike järel.“

Kavandatav leping

6 Kuna energiaharta lepingut ei ole alates 16. aprillist 1998 ehk selle jõustumise kuupäevast oluliselt muudetud, tegi energiaharta sekretariaat ettepaneku lepingut ajakohastada. Pärast selles küsimuses toimunud mõttevahetust võttis harta konverents 27. novembril 2018 vastu loetelu erinevatest valdkondadest, mis on avatud arutelule, et alustada ajakohastamise üle läbirääkimisi (edaspidi „läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu“).

7 See loetelu sisaldab järgmisi valdkondi:

- eelinvesteeringud;
- mõiste „harta“ määratlus;
- mõiste „energiasektori majandustegevus“ määratlus;
- mõiste „investor“ määratlus;
- mõiste „investeering“ määratlus;
- õigus kehtestada õigusnorme;
- õiglane ja erapooletu kohtlemine;
- enamsoodustusrežiim;
- mõiste „kõige kindlam kaitse ja turvalisus“ täpsustamine;
- mõiste „kaudne sundvõõrandamine“ määratlus;
- kahju hüvitamine;
- katuseklausel;
- soodustuste kohaldamisest keeldumine;
- investeeringutega seotud ülekanded;
- alusetud kaebused;
- läbipaistvus;
- kulude tagamine;

- kahju hindamine;
 - rahastamine kolmandate isikute poolt;
 - kestlik areng ja ettevõtjate sotsiaalne vastutus;
 - mõiste „transiit“ määratlus;
 - taristu kasutamise võimalused (sealhulgas kasutusvõimaluse andmisest keeldumine ja kasutatavad mahud);
 - mõiste „tariifide kehtestamine“ määratlus ja tariifide kehtestamise põhimõtted;
 - piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon ja
 - aegunud sätted.
- 8 Harta konverents moodustas 6. novembril 2019 ajakohastamise töörühma ja tegi sellele ülesandeks alustada energiaharta lepingu ajakohastamise üle läbirääkimisi, et see protsess kiiresti lõpule viia. Konverents täpsustas, et läbirääkimistel lähtutakse läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelust ning lepinguosaliste väljapakutavatest poliitilistest valikuvõimalustest.
- 9 Esimene täiemahuline läbirääkimistevoor toimus 6.–9. juulini 2020, teine voor toimus 8.–11. septembrini 2020 ja kolmas voor toimus 3.–6. novembrini 2020.
- 10 Euroopa Liidu Nõukogu andis 15. juulil 2019 Euroopa Komisjonile volituse alustada läbirääkimisi energiaharta lepingu ajakohastamise üle ja võttis vastu vastavad läbirääkimisjuhised. 2019. aasta oktoobris pakkus Euroopa Liit välja ajakohastamise poliitilised valikuvariandid ning esitas seejärel 2020. aasta mais energiaharta lepingu muutmise ettepanekud.
- 11 Liidu väljapakutud poliitiliste valikuvõimaluste ja muudatusettepanekute hulgas tehti ettepanek muuta energiaharta lepingu artiklit 26, et kinnitada uuesti liidu soovi viia läbi investorite ja riikide vaheliste vaidluste rahvusvahelisel tasandil lahendamise korra struktuurireform.
- 12 Energiaharta sekretariaat ja mitu lepinguosalist juhtisid siiski tähelepanu sellele, et energiaharta lepingu ajakohastamist puudutav lepinguosaliste kokkulepe hõlmab üksnes läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu. Seega lepiti kokku, et mis tahes valdkonna suhtes, mis lisandub loetelus sisalduvatele, tuleb saavutada konsensus kõigi lepinguosaliste vahel.
- 13 Läbirääkimiste teises voorus tegi liit investorite ja riikide vaheliste vaidluste lahendamise korra reformimiseks ettepanekuid, mis puudutasid loetelus mittesisalduvaid valdkondi. Nende ettepanekute arutamiseks ei saavutatud siiski konsensust.
- 14 Läbirääkimised piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonide üle, mis kuuluvad selles loetelus olevate valdkondade hulka, olid läbirääkimiste kolmanda vooru päevakorras. Selles voorus tegi Kasahstani Vabariik ettepaneku laiendada energiaharta lepingu teatud sätete kohaldamata jätmist piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni liikmete vahel ning muuta selleks energiaharta lepingu artiklit 26 nii, et selles oleks sõnaselgelt ette nähtud, et investeringutega seotud vaidluste lahendamist reguleerivaid sätteid ei kohaldata piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni liikmete vahel.

- 15 Komisjonil ei olnud siiski volitust seda ettepanekut toetada. Liit ei taotlenud nimelt piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonide valdkonna lisamist läbirääkimisteks avatud valdkondade loetellu ning nõukogu läbirääkimisjuhistes on märgitud, et „EL ei toeta [piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni] käsitleva sätte muutmist energiaharta lepingu ajakohastamisel“.

Menetlus Euroopa Kohtus

- 16 Belgia Kuningriik esitas 2. detsembril 2020 arvamuse taotluse.
- 17 Ettekandja-kohtunik ja kohtujurist küsisid 8. oktoobril 2021 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 62 lõike 1 alusel Belgia Kuningriigilt, kas arvestades 2. septembri 2021. aasta kohtuotsust Moldova Vabariik (C-741/19, EU:C:2021:655) ja eelkõige selle punkte 40–66, soovib ta jääda oma arvamuse taotluse juurde.
- 18 Belgia Kuningriik teatas 10. novembri 2021. aasta kirjas Euroopa Kohtule kavatsusest jääda oma taotluse juurde.

Arvamuse taotluse vastuvõetavus

Belgia Kuningriigi antud hinnangud

- 19 Belgia Kuningriik selgitab, et tema arvamuse taotlus käsitleb seda, kas aluslepingutega on kooskõlas energiaharta lepingu artikkel 26, nagu see on üle võetud ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõusse (edaspidi „ajakohastatud energiaharta lepingu artikkel 26“), ja vaidluste lahendamise kord, mis on selles ette nähtud, kui seda korda tuleb pidada kohaldatavaks liikmesriigi investori ja teise liikmesriigi vaheliste vaidluste suhtes (edaspidi „liidusisesed vaidlused“), ning energiaharta lepingu artikli 1 muutmise ettepanekus sisalduvad mõisted „investeering“ ja „investor“.
- 20 Belgia Kuningriik täpsustab sellega seoses, et kuna hetkel puudub igasugune konsensus energiaharta lepingu artikli 26 võimaliku muutmise suhtes, eeldab ta, et artikkel 26 jääb muutmata.
- 21 Belgia Kuningriigi sõnul on käesolev arvamuse taotlus siiski vastuvõetav, kuna see puudutab „lepingut“, mida „kavandatakse“, ja taotlus ei ole ennatlik.
- 22 Kõigepealt väidab ta, et kuna ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu on siduv kohustus, mille on võtnud rahvusvahelise õiguse subjektid, siis on see käsitatav „lepinguna“ ELTL artikli 218 lõike 11 tähenduses. Täpsemalt ei tähenda asjaolu, et see eelnõu ei ole formaalselt uus leping, vaid kujutab endast varasema lepingu muudatust, et see ei ole oma laadilt „leping“. Nimelt tuleneb kohtupraktikast, eelkõige 7. veebruari 2006. aasta arvamus 1/03 (uus Lugano konventsioon) (EU:C:2006:81), et Euroopa Kohus on juba tegelenud olemasoleva lepingu läbivaatamise küsimusega, ilma et see oleks kahtluse alla seadnud uut kavandatavat lepingut puudutava arvamuse taotluse vastuvõetavuse.

- 23 Seejärel väidab Belgia Kuningriik, et ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu on „kavandatav“ leping Euroopa Kohtu praktika tähenduses. Sellega seoses väidab ta, et esiteks ei ole kavandatavat lepingut veel sõlmitud, mistõttu on järgitud arvamusemenetluse ennetavat eesmärki. Teiseks ei mõjuta käesoleva arvamuse taotluse vastuvõetavust asjaolu, et nõukogu otsus, millega anti luba alustada läbirääkimisi, ja läbirääkimisjuhid ei käsitlenud üldiselt energiaharta lepingu ja täpsemalt selle artiklis 26 ette nähtud vaidluste lahendamise korra kohaldatavust liidusisestele vaidlustele. Nimelt nähtub kohtupraktikast, mis tuleneb eelkõige 5. novembri 2002. aasta kohtuotsusest komisjon vs. Taani (C-467/98, EU:C:2002:625, punkt 39), et lepingu kui terviku üle uuesti läbirääkimiste pidamisel kinnitavad pooled algsest lepingust tulenevaid kohustusi, mis ei ole osa uutest läbirääkimistest või mida muudetakse vaid vähesel määral. Seega hõlmab praegune energiaharta lepingu üle uuesti läbirääkimine seda lepingut tervikuna ja eeldab selle artikli 26 kinnitamist. Igal juhul puudutab käesolev arvamuse taotlus ka energiaharta lepingu artiklis 1 sisalduvaid määratlusi „investor“ ja „investeering“, mida läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu kohaselt sõnaselgelt hakatakse muutama.
- 24 Lõpuks ei ole käesolev arvamuse taotlus ennatlik. Täpsemalt on nii kavandatava lepingu asjasse puutuvate sätete sisu kui ka selle lepingu läbirääkimiste kontekst piisavalt teada, et Euroopa Kohus saaks taotlusele anda tarviliku vastuse. Nimelt, esiteks on liidu ja tema liikmesriikide tehtud muudatusettepanek piisavalt edasijõudnud staadiumis, mis võimaldab tõdeda, et see ei sisalda selgitusi seoses ajakohastatud energiaharta lepingu artikli 26 kohaldatavusega liidusisestele vaidlustele. Teiseks, võttes arvesse läbirääkimiste teise vooru kulgu, ei ole konsensust selles, et ajakohastatud energiaharta lepingusse viiakse sisse kõik liidu tehtud ettepanekud. Kolmandaks, kuigi Kasahstani Vabariik tegi läbirääkimiste kolmandas voorus ettepaneku selgitada energiaharta lepingu osalistest piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonide ja nende liikmete vahelisi õigussuhteid lähtuvalt sellest lepingust, ei võimalda komisjoni läbirääkimisvolitused tal seda ettepanekut arutada. Belgia Kuningriik leiab, et neil asjaoludel ei sisalda ajakohastatud energiaharta leping selgitusi selle kohta, kas selle artikkel 26 on kohaldatav liidusisestele vaidlustele, ning seda võib tõlgendada kui praeguse olukorra kinnitamist.

Euroopa Kohtule esitatud peamiste seisukohtade kokkuvõte

- 25 Kõik kirjalikus menetluses osalenud liikmesriigid peale Ungari ning komisjon on arvamusel, et käesolev arvamuse taotlus on vastuvõetav. Mõningad neist riikidest, nimelt Tšehhi Vabariik ja Sloveenia Vabariik, rõhutavad, et Euroopa Kohtu seisukoht on vajalik, et kõrvaldada igasugune ebaselgus energiaharta lepingu artikli 26 tõlgendamisel. Nimelt kõigepealt ei ole liikmesriigid ühel meelel, et seda artiklit tuleks tõlgendada nii, et see ei ole liidusisestele vaidlustele kohaldatav. Peale selle puudutab enamik selle artikli alusel algatatud vahekohtumenetlusi just liidusiseseid vaidlusi. Lõpuks keelduvad vahekohtud nendes menetlustes süstemaatiliselt tunnistamast, et neil puudub pädevus, isegi pärast 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsuse Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) kuulutamist.
- 26 Saksamaa Liitvabariik on seisukohal, et kui arvamuse taotluse vastuvõetamatuks tunnistamiseks piisaks sellest, et taotlus puudutab sätet, mille sisu muutmisleping ei mõjuta, tooks see juba sellise taotluse vastuvõetavuse hindamise staadiumis kaasa keerulised küsimused, kuidas piiritleda kõnealuse lepingu „vanu“ ja „uusi“ sätteid.
- 27 Prantsuse Vabariik väidab, et arvamuse taotlust ei saa tunnistada vastuvõetamatuks põhjusel, et see puudutab juba sõlmitud lepingut. Nimelt leiab see liikmesriik esiteks, et Euroopa Kohtule on esitatud küsimus seoses sellega, et kavandatavas lepingus ei ole ette nähtud klauslit, mis jätaiks liidusisesed vaidlused ajakohastatud energiaharta lepingu artiklis 26 ette nähtud korra

kohaldamisalast sõnaselgelt välja. Lepingus niisuguse klausli puudumine võib aga põhjustada liidu õiguse eiramise lepingu muude sätetega, mis ei oleks selle spetsiifilise klausli olemasolu korral liidu õigusega vastuolus. Teiseks puudutab käesolev arvamusedaotlus lepingu kui terviku üle uuesti läbirääkimist, kuna uute läbirääkimiste kohaldamisalasse kuuluvad kõik energiaharta lepingu olulised osad. Pealegi on võimalik, et ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu võtab lõpuks uue terviklepingu kuju, asendades praegu kehtiva energiaharta lepingu. Liit peab seega kinnitama oma kohustusi kogu energiaharta lepingu ulatuses, mistõttu kujutab ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu endast seega eelkõige vaidluste lahendamise korra seisukohast kavandatavat lepingut, mitte sõlmitud lepingut.

- 28 Komisjon märgib, et ei saa välistada, et küsimus vaidluste lahendamise korra kohaldatavuse kohta liidusisestele vaidlustele tõstatatakse nende valdkondade kontekstis, mille üle on läbirääkimisi alustatud ja mis on tihedalt seotud käesolevas arvamusedaotluses tõstatatud küsimustega. Peale selle võivad vahekohtud ajakohastatud energiaharta lepingu sõlmimist ilma energiaharta lepingu artiklit 26 muutmata või määramata selle tõlgendust kindlaks mõne rahvusvahelise avaliku õiguse aktiga, mis võiks olla vahekohtutele siduv, tõlgendada nii, et liit ja liikmesriigid kinnitavad uues rahvusvahelises lepingus, et ajakohastatud energiaharta lepingu artikkel 26 on liidusisestele vaidlustele kohaldatav.
- 29 Selles kontekstis tuleb komisjon meelde, et arvamusedaotlus, mille kohaldamisala on suhteliselt lai, võib juhendada institutsiooni või liikmesriigi õiguspärasest eesmärgist saada teada liidu ja liikmesriikide vastava pädevuse ulatus, enne kui ta otsustab kavandatava lepingu alla kirjutada ja sõlmida. Samas võib energiaharta lepingu artikli 26 muutmata jätmist tõlgendada kui nõustumist sellega, et liikmesriikide rahvusvaheline vastutus võib otseselt tekkida liidu ainupädevusse kuulavas valdkonnas. See rikuks liikmesriikide kohustust tagada oma territooriumil liidu õiguse kohaldamine ja järgimine, lubades teostada riigisisest pädevust, mis prevaleerib liidu pädevuse ja Euroopa Kohtu õiguste üle, mis tulenevad ELL artiklist 19 ja ELTL artiklist 344.
- 30 Komisjon märgib, et Euroopa Kohtu arvamus seoks institutsioone ja liikmesriike ajakohastatud energiaharta lepingut puudutavate pooleliolevate läbirääkimiste jätkamisel. Olenevalt arvamuse sisust peab Euroopa Kohtu tõlgenduse tulemuseks olema kas liikmesriikide ja liidu kokkulepe ajakohastatud energiaharta lepingu artikli 26 tõlgendamise kohta või liikmesriikide ja liidu leping, millega muudetakse ajakohastatud energiaharta lepingu artiklit 26 omavahel, või peab nõukogu komisjoni muudetud soovitusel alusel laiendama läbirääkimisvolituse ulatust.
- 31 Seevastu Ungari leiab, et käesolev arvamusedaotlus on vastuvõetamatu. Ta märgib, et selleks, et Euroopa Kohus saaks otsustada kavandatava lepingu sätete kooskõla üle aluslepingutega, on vaja, et Euroopa Kohtul oleks piisavalt teavet lepingu sisu kohta. Käesoleval juhul aga ei ole praegu kättesaadavate dokumentide ja teabe ning läbirääkimiste staadiumi põhjal ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu terviktekst ega osaline tekst kättesaadav ja pooleliolevate läbirääkimiste tulemust ei ole võimalik ette näha. Nimelt, esiteks on läbirääkimised alles algstaadiumis, kusjuures käesoleva arvamusedaotluse esitanud liikmesriik lisas taotlusele üksnes praegu kehtiva energiaharta lepingu teksti. Teiseks ei ole läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu ammendav ja seda võidakse täiendada. Kolmandaks on märkused lepinguosaliste poliitiliste valikute kohta need, mis esitati enne läbirääkimiste esimest ametlikku vooru.
- 32 Ka nõukogu kahtleb käesoleva arvamusedaotluse vastuvõetavuses eelkõige seetõttu, et kavandatava lepingu sisu ja energiaharta lepingu artikli 26 muutmise suhtes valitseb ebakindlus, et Euroopa Kohtu võimalikul negatiivsel arvamusel puuduksid tagajärjed ja et 5. novembri

2002. aasta kohtuotsusest komisjon vs. Taani (C-467/98, EU:C:2002:625) tulenev kohtupraktika ei ole käesoleval juhul asjakohane, sest see kohtupraktika on välja töötatud ELTL artikli 258 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi menetluses.

- 33 Nõukogu ei eita siiski Belgia Kuningriigi poolt käesoleva arvamuse taotluse vastuvõetavuse põhjendamiseks esitatud põhjaste asjakohasust ja leiab, et ei saa välistada, et läbirääkimised hõlmavad lõpuks ka energiaharta lepingu artiklit 26. Sellisel juhul näevad nõukogu läbirääkimisjuhised ette, et komisjon tagab, et tulemus on liidu õigusega kooskõlas.

Euroopa Kohtu seisukoht

- 34 ELTL artikli 218 lõike 11 kohaselt võib liikmesriik, Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon taotleda Euroopa Kohtult arvamust selle kohta, kas kavandatav leping on aluslepingutega kooskõlas.
- 35 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on selle sätte eesmärk hoida ära komplikatsioonid, mis kaasneksid liitu siduvate rahvusvaheliste lepingute aluslepingutele vastavuse vaidlustamisega kohtus. Kohtulahend, milles tuvastatakse pärast liidu jaoks siduva rahvusvahelise lepingu sõlmimist, et see on oma sisu või sõlmimise menetluse tõttu vastuolus aluslepingute sätetega, ei tekitaks nimelt tõsiseid raskusi mitte üksnes liidusisesel tasandil, vaid ka rahvusvaheliste suhete tasandil ning võiks kahjustada kõiki huvitatud isikuid, sealhulgas kolmandaid riike (6. oktoobri 2021. aasta arvamus 1/19 (Istanbuli konventsioon), EU:C:2021:832, punkt 193 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Võimalus esitada ELTL artikli 218 lõike 11 alusel arvamuse taotlus ei nõua tõepoolest eeltingimusena lõpliku kokkuleppe saavutamist asjaomaste institutsioonide vahel (6. oktoobri 2021. aasta arvamus 1/19 (Istanbuli konventsioon), EU:C:2021:832, punkt 204 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Sellest järeldub, et Euroopa Kohtule võib arvamuse taotluse esitada, kui kavandatava kokkuleppe eesmärk on teada, isegi kui kõnealuste tekstide sõnastuse puhul on veel teatud hulk lahtisi alternatiive ja esineb lahkharvamusi (8. märtsi 2011. aasta arvamus 1/09 (ühtse patendivaidluste lahendamise süsteemi loomist käsitlev kokkulepe), EU:C:2011:123, punkt 53).
- 38 Iseäranis on see nii siis, kui arvamuse taotlus puudutab üksnes küsimust, kas liidul on pädevus kavandatav leping sõlmida (vt selle kohta 28. märtsi 1996. aasta arvamus 2/94 (ühenduse ühinemine EIÖKga), EU:C:1996:140, punktid 13–18).
- 39 Kui arvamuse taotlus puudutab siiski küsimust, kas see leping on aluslepingutega kooskõlas, on vaja, et Euroopa Kohtul oleks piisavalt teavet lepingu sisu kohta (28. märtsi 1996. aasta arvamus 2/94 (ühenduse ühinemine EIÖKga), EU:C:1996:140, punkt 19, ja 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÖKga), EU:C:2014:2454, punkt 147).
- 40 Esiteks ei puuduta aga käesolev arvamuse taotlus mitte liidu pädevust ajakohastatud energiaharta leping sõlmida, vaid lepingu ja eelkõige selle artikli 26 kooskõla aluslepingutega.
- 41 Teiseks tunnistab Belgia Kuningriik ise, et käesoleva arvamuse taotluse esitamise ajal ei olnud olemas ühtegi dokumenti, mis sisaldaks energiaharta lepingu ajakohastatud redaktsiooni teksti või selle artikli 26 ajakohastatud teksti.

- 42 Belgia Kuningriigi arvates ei tohiks see asjaolu mõjutada arvamuse taotluse vastuvõetavust, kuna selles läbirääkimiste staadiumis on üldteada, et energiaharta lepingu ajakohastatud redaktsioon ei ole kavas artiklit 26 muuta. Nimelt alustati läbirääkimisi energiaharta lepingu ajakohastamise üle üksnes läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu suhtes, mis ei sisalda selles artiklis ette nähtud vaidluste lahendamise korda.
- 43 Ent Euroopa Kohtule esitatud andmed ei võimalda asuda seisukohale, et nende läbirääkimiste tulemusel energiaharta lepingu artiklit 26 ei muudeta.
- 44 Nimelt esiteks, kuigi vastab tõele, et harta konverents koostas läbirääkimisteks avatud valdkondade loetelu ja et see loetelu ei sisalda energiaharta lepingu artiklis 26 nimetatud vaidluste lahendamise korda, olid läbirääkimised käesoleva arvamuse taotluse esitamise kuupäeval siiski väga varases staadiumis ja 2. septembri 2021. aasta kohtuotsust Moldova Vabariik (C-741/19, EU:C:2021:655) ei olnud veel kuulutatud. Sellest järeldub, et lepinguosalised oleksid võinud või võivad veel saavutada konsensuse, et loetellu lisatakse ka valdkond, millesse see artikkel kuulub. Järelikult ei ole seda valdkonda puudutavate võimalike läbirääkimiste tulemus piisavalt ettenähtav ning ei saa välistada, et energiaharta lepingu artiklit 26 muudetakse.
- 45 Teiseks, nagu Belgia Kuningriik ise märkis, alustati läbirääkimisi mõistete „investeering“ ja „investor“ määratluse suhtes energiaharta lepingu artikli 1 tähenduses ning need mõisted mõjutavad energiaharta lepingu artiklis 26 ette nähtud vaidluste lahendamise korra ulatust. Samas ei ole praeguses staadiumis vastu võetud ühtegi teksti, mis muudaks artiklit 1, ja lisaks ei saa nende mõistete võimalike muudatuste mõju vaidluste lahendamise korrale hinnata, kui puuduvad mis tahes andmed, mis võimaldaksid teatud täpsusega teada seda korda reguleerivaid norme.
- 46 Seda ebakindlust arvestades ei ole Euroopa Kohtul piisavalt teavet ajakohastatud energiaharta lepingus sisalduma hakkava artikli 26 sisu ja täpsemini selle kohaldamisala kohta, kuigi see kohaldamisala on käesoleva arvamuse taotluse ese. Taotlus on seega ennatlik.
- 47 Lõpuks tuleb lisada, et mis puudutab käesoleva arvamuse punktis 25 meenutatud asjakohasuse kaalutlusi, mis väidetavalt õigustavad Euroopa Kohtu seisukoha võtmist küsimuses, kas energiaharta lepingu artikkel 26 on aluslepingutega kooskõlas, siis piisab, kui märkida esiteks, et sellised kaalutlused ei ole omased arvamusemenetluse eesmärgile, millele on viidatud käesoleva arvamuse punktis 35, kuna see säte on juba jõus. Teiseks on Euroopa Kohus igal juhul selles küsimuses juba seisukoha võtnud. Nimelt ilmneb 2. septembri 2021. aasta kohtuotsusest Moldova Vabariik (C-741/19, EU:C:2021:655) ja eelkõige selle punktidest 40–66 selgelt, et ELTL artikliga 344 tunnustatud liidu õiguse autonoomia põhimõtte järgimine nõuab, et energiaharta lepingu artikli 26 lõike 2 punkti c tõlgendataks nii, et see ei ole kohaldatav vaidlustele, mis on tekkinud liikmesriigi ja teise liikmesriigi investori vahel seoses investeeringuga, mille investor on teinud esimeses liikmesriigis.
- 48 Kõigist eespool toodud kaalutlustest tuleneb, et Euroopa Kohtul ei ole piisavalt teavet kavandatava lepingu sisu kohta ning seetõttu tuleb käesolevat arvamuse taotlust pidada vastuvõetamatuks, kuna see on ennatlik.

Seetõttu annab Euroopa Kohus (neljas koda) järgmise arvamuse:

Arvamusedaotlus, mille Belgia Kuningriik 2. detsembril 2020 esitas, on vastuvõetamatu.

Lycourgos

Rodin

Bonichot

Rossi

Spineanu-Matei

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. juunil 2022 Luxembourgis.

A. Calot Escobar

C. Lycourgos

Kohtusekretär

Neljanda koja president